

150 tomów „Prakseologii”

Wstęp

Na łamach „Prakseologii” znajduje się wiele uwag dotyczących samego pisma (zapowiedzi nowych treści, zmiana nazwy pisma, tłumaczenie tzw. poślizgów wydawniczych itp.), ale szczegółowa autoprezentacja pisma miała miejsce w jego 100. jubileuszowym numerze. Ówczesny redaktor naczelny pisma, prof. Tadeusz Pszczołowski, otwierał numer tekstem zatytułowanym *Jubileusz „Prakseologii”* (P 99-100/1986)¹. Nawiązał do genezy pisma i bardzo celnie określił jego charakter, a mianowicie, na łamach pisma nie było „prakseologicznej ortodoksji” i „rygorystycznego trzymania się ustalonej terminologii” (s.5). Można więc śmiało dopowiedzieć, że dzięki temu prakseologia mogła się rozwijać w sposób nieskrępowany i zapładniać dyscypliny pokrewne. Obszerniej o genezie, rozwoju i stanie obecnym (tzn. w 1986 r.) „Prakseologii” pisał ówczesny sekretarz redakcji dr Jan Dzida.

Za datę ukazania się pierwszego numeru „Prakseologii” przyjęto kwiecień 1962 roku, czyli datę ukazania się pierwszego zeszytu „Materiałów Prakseologicznych”, który zawierał wygłoszony w placówce prakseologicznej referat prof. Oskara Langego pt. *Niektóre zagadnienia centralizacji i decentralizacji w zarządzaniu*.

Aby lepiej zrozumieć dzieje pisma, nie wystarczy prześledzić główne jego treści, trzeba odtworzyć dość skomplikowany, do pewnego stopnia meandryczny proces instytucjonalizowania prakseologii jako dyscypliny naukowej.

Pismo i jego zaplecze instytucjonalne

W 1958 r. została powołana przez Prezydium Polskiej Akademii Nauk w ramach Wydziału Nauk Społecznych PAN samodzielna Pracownia Ogólnych Problemów Organizacji Pracy PAN. Jej pierwszym kierownikiem został prof. Tadeusz Kotarbiński. W tych pierwszych latach działalności Pracowni trudno przecenić wkład prof. T. Kotarbińskiego, ponieważ był on już autorem fundamentalnych prac prakseologicznych z *Traktatem o dobrej robocie* włącznie, w okresie okupacji prowadził seminarium prakseologiczne w Warszawie i w Radomiu, a więc zapoczątkował proces instytucjonalizacji prakseologii i, wreszcie, sprawowanie funkcji prezesa PAN niewątpliwie ułatwiło powołanie wspomnianej Pracowni. Z chwilą odejścia prof. T. Kotarbińskiego na emeryturę w 1961 r. funkcję kierownika Pracowni przejął prof. Jan Zieleniewski i pełnił ją do chwili przejścia na emeryturę, tj. do końca 1970 r. W 1966 r. powstał Zespół Zastosowań Prakseologii do Administracji Państwowej kierowany przez doc. Stanisława Kowalewskiego.

Na początku kadencji prof. J. Zieleniewskiego zaczęto publikować materiały z seminariów skupiających pracowników Pracowni i zapraszanych gości i wkrótce ukazał się pierwszy numer „Materiałów Prakseologicznych”. W ciągu czterech lat ukazało się 22 zeszyty MP. W roku wydania ostatniego zeszytu MP ukazuje się 23 numer „Prakseologii”, chociaż faktycznie był to pierwszy tom pisma pod tym właśnie tytułem. Komitet redakcyjny pozostał bez zmian, naczelnym redaktorem był nadal prof. Jan Zieleniewski, a sekretarzem redakcji dr Jan Dzida. Nawet szata graficzna pisma pozostała bez zmian.

Rozwojowi pisma sprzyjają zmiany instytucjonalne. 11 kwietnia 1967 r. na bazie Pracowni powstaje Zakład Prakseologii z Radą Naukową. Na kilka lat utrwaliła się struktura wewnętrzna Zakładu. Powstają pracownie: Ogólnoprakseologiczna, Epistemologiczna,

---

¹ Poszczególne tomy „Prakseologii” są zaznaczane literą P z kolejnym numerem porządkowym i rokiem wydania. Podobny przypis ma zastosowanie do „Materiałów Prakseologicznych” - skrót MP oraz kolejny numer łamany przez rok wydania.

Organizacji Działalności Administracyjnej oraz Dokumentacji i Informacji Naukowej. W latach 1967 – 68 Pracownia Epistemologiczna podejmowała na swych seminariach problematykę metodologii projektowania. W 1969 r. – na podstawie uchwały 126 Rady Ministrów utworzono w Zakładzie Prakseologii Zespół Metodologii Projektowania pod kierownictwem doc. Wojciecha Gasparskiego. W tymże roku z inicjatywy doc. Henryka Szonerta i dr. Józefa Koniecznego powstał przy Pracowni Ogólnoprakseologicznej Zespół Prakseologii Formalnej, który skupiał się na zagadnieniach formalizacji prakseologii i badaniach metodologicznych nad prakseologią i jej działaniami.

W 1970 r. po przejściu prof. J. Zieleniewskiego na emeryturę kierownikiem Zakładu Prakseologii zostaje doc. Witold Kieżun. Zakład przygotowuje ambitne plany rozwojowe. W listopadzie 1971 doc T. Pszczołowski referował sprawę przekształcenia Zakładu w Instytut Teorii Organizacji. W chwili składania wniosku Zakład zgromadził 11 samodzielnych pracowników naukowych, 9 adiunktów z doktoratem, 6 pomocniczych pracowników naukowych, 22 pracowników naukowo-technicznych, 4 pracowników administracji i 71 doktorantów. Był to niewątpliwie liczący się potencjał naukowy. Od numeru 42/1972 redaktorem naczelnym pisma jest Witold Kieżun, a zastępcą Tadeusz Pszczołowski. W 1972 r. „Prakseologia” stała się kwartalnikiem.

W 1973 r. kierownikiem Zakładu został doc. Wojciech Gasparski, a w 1976 r. kierownictwo Zakładem przejął prof. Tadeusz Pszczołowski. W 1973 roku, jak pisał po latach dr Piotr Huebner (*Krótką historią Zakładu Prakseologii i Naukoznawstwa*, P 104/1989), podjęto próbę likwidacji Zakładu i pisma. Okrojony Zakład ulokowano w ramach Instytutu Organizacji i Kierowania. Warto zaznaczyć, że w latach 1972-75 Zakład Prakseologii dysponował drugim czasopismem zatytułowanym „Humanizm Pracy”, ale po przeniesieniu Pracowni Badań nad Człowiekiem w Organizacji do Zakładu Socjologii Organizacji IOK pismo to wyłączono z gestii Zakładu Prakseologii.

Na mocy uchwały Prezydium PAN z 29 września 1976 r. rozwiązano Instytut Organizacji i Kierowania, a Zakład Prakseologii włączono do Instytutu Filozofii i Socjologii PAN. W 1978 r. uruchomiono cykliczne wydawnictwo „Projektowanie i Systemy” poświęcone zagadnieniom metodologicznym nauk praktycznych., redagowane przez doc. W. Gasparskiego, dr Danutę Miller przy współpracy dr. Andrzeja Strzałeckiego.

Z dniem 1 stycznia 1980 r. przyłączono do Zakładu Prakseologii Pracownię Badań Naukoznawczych i w konsekwencji powstał Zakład Prakseologii i Naukoznawstwa. W 1985 r. Tadeusz Pszczołowski w artykule *Prakseologia w planach i ich realizacji* (P 97-98/1996) pisał: „W każdym bądź razie, jak dotąd, sytuacja prakseologii jest dobra tylko pod względem pięknych i rozległych planów bez perspektyw realizacji” (s.40). Warto zauważyć, że ta opinia pojawiła się w roku obchodów setnej rocznicy urodzin prof. Kotarbińskiego. W 1986 r. prof. T. Pszczołowski rezygnuje z powodów zdrowotnych z funkcji kierownika Zakładu i od 1 listopada tegoż roku funkcję tę powierzono prof. W. Gasparskiemu. W końcu 1987 r. ustalony został nowy skład redakcyjny „Prakseologii”. Przewodniczącym Rady Redakcyjnej został prof. T. Pszczołowski, redaktorem naczelnym prof. W. Gasparski, zastępcą redaktora naczelnego dr Danuta Miller.

12 marca 1990 r. odbyło się Zebranie Założycielskie Towarzystwa Naukowego Prakseologii, które podjęło bliską współpracę z Redakcją „Prakseologii”. Prezesem Towarzystwa został wybrany prof. W. Gasparski. W dniu 1 sierpnia 1993 r. Zakład Prakseologii i Naukoznawstwa IFiS PAN został połączony z Zakładem Logiki IFiS PAN, tworząc Zakład Logiki Języka i Działania IFiS PAN. Po śmierci prof. Danuty Miller w 2006 r. zmienił się skład Rady Redakcyjnej i Redakcji „Prakseologii”. Przewodniczącym Rady Redakcyjnej został prof. W. Gasparski, redaktorem naczelnym prof. Anna Lewicka-Strzałecka. Wydawcą pisma jest nadal IFiS PAN.

„ Materiały Prakseologiczne” i „Prakseologia”

W latach 1962-66 Pracownia Ogólnych Problemów Organizacji Pracy PAN wydała 22 zeszyty „Materiałów Prakseologicznych”. W początkowym okresie publikowano ważniejsze referaty i dyskusje wygłaszane na posiedzeniach naukowych Pracowni. Pierwszy zeszyt z kwietnia 1962 r. zawierał wspomniany wcześniej referat prof. Oskara Langego. W zeszycie drugim z lipca 1962 r. opublikowano artykuł A. Rapoporta *Quantification of Organizational Dimesions*. W zeszycie trzecim z listopada 1962 r. znalazł się artykuł R. Bartoszyńskiego i A. Ehrenfeuchta *Próba konstytutywnego ujęcia niektórych pojęć prakseologicznych*.

Zeszyt czwarty MP z grudnia 1962 r. zawierał referaty z konferencji naukowej pt. *Stan badań prakseologicznych i stosunek tej problematyki do problematyki ekonomicznej, socjologicznej i grup nauk zajmujących się organizacją pracy i kierownictwa*. Konferencję zorganizowało Biuro Kształcenia i Doskonalenia Kadr Naukowych PAN.

Zeszyt piąty z marca 1963 r. zawierał rozprawę T. Kotarbińskiego, A. Ehrlicha i J. Zieleniewskiego nt. *Współodpowiedzialność i współsprawstwo*. Zeszyt szósty MP z kwietnia 1963 r. zawierał matematyczne przyczynki do rozwoju prakseologii (referaty Klemensa Szaniawskiego, Roberta Bartoszyńskiego i Zdzisława Pawłaka). Po raz pierwszy ukazały się też takie działy pisma jak: *Opinie o książkach*, *Kronika (Z życia Pracowni)* i *Nabytki Biblioteki*. W roku 1963 ukazało się aż 8 zeszytów. MP Począwszy od 8 zeszytu MP z czerwca 1963 r. aż do 37 numeru P ukazywały się kolejne grupy haseł prakseologicznych Tadeusza Pszczołowskiego. Były one przedmiotem dyskusji na zebraniach naukowych i na podstawie głównie tych materiałów T. Pszczołowski opracował *Małą encyklopedię prakseologii i teorii organizacji*, która ukazała się drukiem w 1978 r.

W 1964 r. wydano 7 zeszytów MP. Zeszyt dziesiętnasty, ostatni z 1964 r., miał zwiększoną objętość, co umożliwiło pomieszczenie w nim kilku artykułów poświęconych zagadnieniom motywacji. Całość tych zagadnień redagowała Xymena Gliszczyńska. Ostatnie trzy zeszyty MP z 1965 r. miały również zwiększoną objętość, zawierały po kilka artykułów i po kilka działów.

W piątym roku wydawania MP pismo było na tyle dojrzałe, że można było zmienić mniej zobowiązującą nazwę, zawierającą określenie „materiały”, na istniejącą do chwili obecnej nazwę „Prakseologia”. Tom P 23/1966 zawierał artykuły wybitnych prakseologów: T. Kotarbińskiego, T. Pszczołowskiego J. Kurnala, S. Kowalewskiego, W. Kieżuna, S. E. Seashore’a i Z. Pawłaka. Tom uzupełniały opinie o książkach, pojęcia prakseologiczne w opracowaniu T. Pszczołowskiego i kronika. W 1966 r. obok MP wydano jeszcze dwa numery P 23 i 25. Numer 24 wydano w 1967 r. z rocznym opóźnieniem. Do roku 1972 ukazuje się od 2 do 4 numerów P.

Od 1973 r. P ukazuje się jako kwartalnik. Poszczególne tomy są oznakowane kolejnym numerem kwartału, w nawiasie jest zaznaczony kolejny numer pisma i te dwie liczby są łamane przez rok wydania. Okazuje się, że już w 1973 r. zastosowano podwójne oznakowanie numeru (P. 3-4 (47-48)/1973). Do 1981 r. przynajmniej jeden tom P. w każdym roku ma podwójny numer, potem pismo staje się niemal półrocznikiem. Warto zaznaczyć, że od numeru P. 47/1973 wprowadzono spis treści kwartalnika w trzech językach : polskim, angielskim i rosyjskim, do tego ukazywały się abstrakty artykułów w językach angielskim i rosyjskim, po 1989 r. spisy treści i abstrakty zachowały się tylko w języku angielskim. Zachowany jest oczywiście spis treści w języku polskim, nawet podwójny – na okładce i wewnątrz numeru.

Na początku lat 90. pismo jest wydawane 2 razy w roku, a numery są łączone po dwa w jednym tomie. W latach 1996-97 jest to już rocznik, ale każdy tom jest oznakowany jak kwartalnik. Dopiero od 1998 r. (P. 138) kolejne roczniki są oznakowane pojedynczymi numerami.

Tomy monotematyczne

Wśród dotychczasowych numerów MP i P dominują zeszyty różnotematyczne, ale co pewien czas pojawiały się numery monotematyczne. Pierwszy temat dotyczył zagadnień motywacji w ujęciu zwłaszcza teorii organizacji i zarządzania, nauk ekonomicznych oraz wybranych teorii psychologicznych i socjologicznych. Poświęcono mu trzy tomy pod redakcją Xymeny Gliszczyńskiej: MP 19/1964, P 25/1966 i P 51-51/1974. Jest charakterystyczne, że działy *Opinie o książkach* w tych zeszytach, podobnie jak w większości numerów monotematycznych, korespondowały z główną problematyką rozpraw i artykułów. Warto odnotować, że artykuł X. Gliszczyńskiej (P 51-52/1974) dotyczący motywacji pracowniczej był opublikowany w angielskiej wersji językowej. W ten sposób Redakcja P starała się docierać do większego grona czytelników zagranicznych.

Kolejny zeszyt monotematyczny (P 28/1967) zawierał materiały z konferencji naukowej, zorganizowanej przez Zakład Prakseologii 1966 r., pt. *Zagadnienie przejścia od ogólnych twierdzeń teoretycznych do zaleceń praktycznych, dotyczących sprawności działania*. Redaktorami tego tomu byli Bohdan Walentynowicz i Jarosław Rudniański. Nie licząc przedmowy i przemówienia końcowego Jana Zieleniewskiego materiały zawierają 9 referatów, a ich listę otwiera referat Tadeusza Kotarbińskiego *Zdania praktyczne a zdania teoretyczne*.

Tom P 30/1968/69 był w całości poświęcony zjawisku biurokracji. Redagował go Jan Zieleniewski, który ponadto był autorem *Przedmowy* i głównego artykułu w języku angielskim. Warto zauważyć, że zagadnienia biurokracji prezentowane w artykułach są wzbogacone recenzjami i omówieniem licznych pozycji bibliograficznych.

Kolejny tom P 32/1969 zawiera materiały z konferencji naukowej, zorganizowanej przez Zakład Prakseologii w 1968 r. na temat *Problemy jakości w produkcji*. Numer przygotowała X. Gliszczyńska. Zawiera on 16 wystąpień i referatów z zagajeniem Tadeusza Kotarbińskiego.

Dwa zeszyty P 34/1969 i P 46/1973 były poświęcone problematyce badań systemowych. W pierwszym, wydanym pod redakcją B. Walentynowicza, opublikowano przetłumaczoną z języka angielskiego pracę Jamesa G. Millera *Systemy żywe*. W drugim, zatytułowanym *Badania systemowe. Zagadnienia wybrane*, przygotowanym pod redakcją Wojciecha Gasparskiego i Anny Lewickiej, znalazły się liczne artykuły autorów polskich i zagranicznych, a ich listę otwierał artykuł wprowadzający redaktorów tomu, zatytułowany *Problematyka badań systemowych*.

Co najmniej dwa tomy poświęcono metodologii projektowania. P 41/1972 pod redakcją W. Gasparskiego zawierał artykuły dotyczące projektowania jako przedmiotu badań. P 70/1979 pod redakcją Danuty Miller zawierał artykuły i inne materiały dotyczące metodologii projektowania. Tom zawierał cztery artykuły autorów zagranicznych. Warto zaznaczyć, że w latach 70. metodologii projektowania poświęcono dwie konferencje międzynarodowe, które zaowocowały wydaniem materiałów pokonferencyjnych. W 1971 r. odbyła się konferencja pt. *Metodologia projektowania inżynierskiego*, a materiały z niej ukazały się w wydawnictwie książkowym *Metodologia projektowania inżynierskiego* pod redakcją W. Gasparskiego, przy współpracy W. C. Dorosińskiego, A. Strzałeckiego i M. Targowskiej (PWN, Warszawa 1973). W 1974 r. odbyła się druga konferencja nt. *Metodologia projektowania*, a obszernie materiały z tej konferencji wydano w pracy: *Problemy metodologii projektowania*, pod red. W. Gasparskiego, przy współpracy M. Amarowicza, W. C. Dorosińskiego i M. Targowskiej (PWN, Warszawa 1977).

Kolejny tom monotematyczny - P 45/1973 – pod redakcją Stefana Filipkowskiego i Mirosława Amarowicza zawierał prace *Z badań intensywności pracy*. Był to rezultat badań prowadzonych w latach 1969-70 przez Zakład Prakseologii. Szczegółowe sprawozdanie z tych badań zostało opublikowane w oddzielnej pracy *Dynamika wydajności pracy w świetle prakseologii* (PWN, Warszawa 1972).

Tom P 49/1974 pod redakcją Tadeusza Pszczołowskiego został poświęcony ekspertyzom społecznym. Pomysł przygotowania specjalnego numeru P zrodził się na konferencji w Jabłonie w 1972 r., poświęconej *Ekspertyzom socjotechnicznym*. Wspomniany zeszyt był rezultatem współpracy prakseologów i socjotechników, co zresztą znalazło odbicie także w następnych wydaniach czasopisma.

Tom P 107/1989, redagowany przez Danutę Miller, był poświęcony głównie zagadnieniom więzi łączących prakseologię z wybranymi dziedzinami wiedzy, a mianowicie z: ekonomią, zarządzaniem, gospodarką i techniką. Impulsem do takiego zakreszenia tematyki była międzynarodowa konferencja, zorganizowana w 1988 r., nt. *Prakseologia i filozofia ekonomii*.

Zgodnie z zapowiedzią redaktora tomu P 110-111/1991 Ryszarda Wawrzyniaka zeszyt ten miał być częściowym odejściem od „tekstów kanonicznych”, czyli twórczości Tadeusza Kotarbińskiego i Jana Zieleniewskiego, i skupieniem się na tematyce „względnie autonomicznego działania podmiotowego” (s.5). Zakres tej problematyki jest jednak na tyle szeroki, że zaliczenie tego tomu do grupy zeszytów monotematycznych może budzić wątpliwości.

Tom P 120-121/1993 pod redakcją Ewy Żarneckiej-Białej został zdominowany przez artykuły z zakresu logiki.

Pod redakcją psychologów: Andrzeja Falkowskiego i Tadeusza Tyszki ukazał się tom P 124-125/1994 poświęcony problematyce praktycznego zastosowania psychologii w działalności gospodarczej. Podjęto w nim takie zagadnienia, jak organizacja doboru kadr do biznesu, procesy negocjacyjne, badania marketingowe i inne.

Tom P 126-127/1995 jest w całości poświęcony etyce biznesu. Jego redaktorami są Wojciech Gasparski i Anna Lewicka –Strzałecka, którzy już wcześniej na łamach P, jak i w odrębnych wydawnictwach etyce biznesu poświęcili sporo uwagi. Na łamach P 106-107/1990 (tom pod redakcją Andrzeja Strzałeckiego) został opublikowany referat kierownika Zakładu Prakseologii i Naukoznawstwa Wojciecha Gasparskiego pt. *Prakseologia a etyka* oraz dyskusja z udziałem: Henryka Hiża, Andrzeja Grzegorzcyka, Tadeusza Pszczołowskiego, Jarosława Rudniańskiego, Janiny Kotarbińskiej, Kazimierza Perechudy, Mariana Przełęckiego, Iji Lazari-Pawłowskiej, Jana Doroszewskiego, Anny Lewickiej-Strzałeckiej, Jerzego Słowikowskiego i Piotra Huebnera. Ważnym sygnałem zapowiadającym rozwój zainteresowania i badań problematyki etyki biznesu były artykuły M. Kostery pt. *Etyka zarządzania* (P 110-111/1991) i J. Dietla *Etyka biznesu w warunkach transformacji z gospodarki nakazowej do rynkowej* (P. 122-123/1994). Warto zaznaczyć, iż w kwietniu 1994 r. rozpoczęło działalność Seminarium Etyki w Biznesie, Gospodarce i Zarządzaniu, zorganizowane przez Towarzystwo Naukowe Prakseologii². Większość artykułów w P 126-127/1995 jest w dużym stopniu owocem prac wspomnianego seminarium.

Do wydań monotematycznych należy niewątpliwie zaliczyć P 128-129/1995 poświęcony głównie tłumaczeniu dwóch pierwszych rozdziałów i rozdziału końcowego traktatu Ludwiga von Misesa *Human Action: A Treatise on Economics*. Redaktorem tego tomu był Wojciech Gasparski.

P 130-133/1996 to rezultat prac Sekcji Filozofii i Etyki Biznesu VI Polskiego Zjazdu Filozoficznego, który odbył się w Toruniu we wrześniu 1995 r. Po raz pierwszy na

---

² To seminarium funkcjonuje do chwili obecnej po nazwą Seminarium Etyki Biznesu i patronuje mu Centrum Etyki Biznesu przy IFiS PAN i ALK oraz Towarzystwo Naukowe Prakseologii.

największym polskim forum filozoficznym zaistniała właśnie taka Sekcja. Tom otwiera artykuł Wojciecha Gasparskiego, w którym autor poddaje gruntownej analizie działania gospodarze z punktu widzenia „trzech E”: efektywności, ekonomiczności i etyczności. W tym tomie, zredagowanym przez Wojciecha Gasparskiego i Annę Lewicką-Strzałecką, znalazł się też artykuł L. von Misesa pt. *Ekonomiczne podstawy wolności* w tłumaczeniu Michała Tempczyka.

Warto zaznaczyć, że w ramach VII Polskiego Zjazdu Filozoficznego, który odbył się w Szczecinie we wrześniu 2004 r., powołana została w ramach Sekcji Etyki Podsekcja Etyki Życia Gospodarczego pod przewodnictwem Anny Lewickiej-Strzałeckiej. Odnotowane to zostało w *Kronice* P 145/2005.

Po raz trzeci etyka biznesu zaznaczyła swoją obecność na VIII Polskim Zjeździe Filozoficznym, który odbył się w Warszawie we wrześniu 2009 r. Pod przewodnictwem Wojciecha Gasparskiego obradowała Podsekcja Etyki Biznesu. Problemy podjęte w referatach, wygłoszonych w tej Podsekcji, w znacznym stopniu oddawały zakres badań prowadzonych we współczesnej etyce biznesu. Tom P 149/2009 zawiera większość spośród wspomnianych referatów.

100-lecie wydania przez Alfreda V. Espinasa pierwszego dzieła prakseologicznego pt. *Les origines de la technologie* (Paris 1897) Towarzystwo Naukowe Prakseologii uczciło konferencją naukową nt. *Skuteczność a etyczność działań*, która odbyła się w październiku 1998 r., a referaty z tej konferencji zostały opublikowane w P 138/1998. Redaktorem tego tomu był Wojciech Gasparski.

Referaty ze wspomnianej konferencji zainaugurowały cykl konferencji naukowych i odpowiadających im kolejnych wydań „Prakseologii” poświęconych prakseologicznym i etycznym aspektom konkretnych działań. W październiku 1999 r. odbyła się konferencja naukowa pt. *Prakseologiczne i etyczne aspekty komunikowania się w biznesie*. Referaty z tej konferencji znalazły się w P 139/1999. Jako ciekawostkę warto odnotować zawartą w tym tomie informację, że Komitet Badań Naukowych Zespół Nauk Humanistycznych opublikował w lutym 2000 r. dokument pt. *Szczegółowe zasady i definicje oceny parametrycznej jednostek naukowych i jednostek badawczo rozwojowych*, zawierający m. in. listy czasopism z uwzględnieniem ich rangi i „Prakseologia” znalazła się w dziale czasopism Filozofia/Naukoznawstwo na liście A czasopism naukowych o najwyższej punktacji (7 punktów). P 139/1999 redagowali Wojciech Gasparski i Ryszard Banajski.

Tom P 140/2000, zredagowany przez Danutę Miller, pomieścił materiały z konferencji naukowej nt. *Prakseologiczne i etyczne aspekty konkurencji*. W tym tomie po raz pierwszy ukazała się informacja zawierająca nazwiska opiniodawców publikowanych artykułów.

W październiku 2001 r. odbyła się konferencja naukowa nt. *Prakseologiczne i etyczne aspekty odpowiedzialności*, a referaty przedstawione na tej konferencji złożyły się na tom P 142/2002. Redaktorami tomu były Anna Lewicka-Strzałecka i Danuta Miller.

Kolejny tom monotematyczny to rezultat konferencji naukowej, zorganizowanej w październiku 2002 r. nt. *Prakseologiczne i etyczne aspekty zaufania w działalności gospodarczej*. Referaty zostały opublikowane w P 143/2003. Redaktorem tomu była Danuta Miller.

P 144/2004 zawiera referaty z konferencji nt. *Prakseologiczne i etyczne aspekty zrównoważonego rozwoju*, która odbyła się w listopadzie 2003 r. Redaktorem tego tomu była Danuta Miller.

Z konferencji naukowej pt. *Prakseologiczne i etyczne aspekty edukacji*, która odbyła się w październiku 2004 r., wygłoszone referaty złożyły się na P 145/2005. Tom redagowała Danuta Miller.

Kolejna konferencja z tego cyklu odbyła się w październiku 2005 r. nt. *Prakseologiczne i etyczne aspekty podejmowania decyzji*, a wygłoszone podczas tej konferencji referaty złożyły

się na tom P 146/2006. Był to ostatni tom zredagowany przez Danutę Miller, która zmarła 27 sierpnia 2006 r.

W październiku 2007 r. Towarzystwo Naukowe Prakseologii oraz Centrum Etyki Biznesu Instytutu Filozofii i Socjologii PAN i Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. L. Koźmińskiego zorganizowały konferencję naukową nt. *Prakseologiczne i etyczne aspekty public relations*. Większość tekstów z tej konferencji znalazła się w tomie P 148/2008.

Obecny tom (P 150/2010) ma również charakter monotematyczny i zawiera referaty z konferencji naukowej nt. *Etyczne i prakseologiczne aspekty kryzysu finansowego*, której organizatorami byli: Towarzystwo Naukowe Prakseologii, Szkoła Główna Handlowa, Centrum Etyki Biznesu IFiS PAN i Akademii Leona Koźmińskiego.

Tomy okolicznościowe

Pierwszy tom okolicznościowy (P 36/1970) ukazał się z okazji 100-lecia urodzin Włodzimierza Lenina. Opublikowano w nim artykuły autorów polskich i radzieckich. Dziś te materiały mają charakter wyłącznie historyczny, ale uwzględniając ówczesną ustrojową realność Polski i całej grupy państw tzw. realnego socjalizmu, trzeba je traktować nie tylko w wymiarze propagandowym.

Z okazji 70-lecia urodzin i 50-lecia pracy naukowej prof. Jana Zieleniewskiego wydano tom okolicznościowy P 39-40/1971 pod redakcją T. Pszczołowskiego i J. Dzidy. Liczne prace autorów krajowych i zagranicznych podkreślały znaczący wpływ, jaki J. Zieleniewski wywarł swoją twórczością naukową na rozwój teorii organizacji i zarządzania w Polsce. W tym zeszycie została też zamieszczona bibliografia prac prof. J. Zieleniewskiego od 1929 do 1970 r., przygotowana przez Jana Dzidę.

Kolejny, trzeci tom okolicznościowy P 47-48/1973 zawierał prace poświęcone prof. Stanisławowi Kowalewskiemu z okazji 70-lecia jego urodzin. Jubilat był długoletnim pracownikiem naukowym Zakładu Prakseologii PAN i współtwórcą nauki o administrowaniu, opartej na ogólnych zasadach prakseologii. Redaktorem tego zeszytu był T. Pszczołowski.

Czwarty tom okolicznościowy (P 61-62/1977) był poświęcony prof. Tadeuszowi Kotarbińskiemu z okazji 90-lecia jego urodzin. W marcu 1976 r. Zakład Prakseologii zorganizował 3-dniową międzynarodową sesję naukową nt. *Prakseologia, zastosowania i perspektywy rozwoju*, która stanowiła wyraz międzynarodowego uznania dla twórczego dorobku Tadeusza Kotarbińskiego, a liczne referaty przygotowane na tę konferencję złożyły się na obszerną księgę zatytułowaną *Tadeuszowi Kotarbińskiemu na 90-lecie urodzin*.

Następny tom okolicznościowy (P 97-98/1986) był poświęcony również prof. Tadeuszowi Kotarbińskiemu z okazji 100-lecia jego urodzin. W zeszycie zatytułowanym *W 100-lecie urodzin profesora Tadeusza Kotarbińskiego* zebrano liczne artykuły autorów krajowych i zagranicznych poświęcone twórcy prakseologii. Dział *Kronika* odnotował liczne imprezy naukowe i inne organizowane w różnych miastach ku czci Tadeusza Kotarbińskiego.

Szósty tom okolicznościowy (P 101/1987, 1988) był dedykowany prof. Tadeuszowi Pszczołowskiemu w 65-tą rocznicę jego urodzin. Był to dość obszerny tom, który zawierał rozprawy i artykuły autorów polskich i zagranicznych poświęcone jubilatowi.

Ostatni tom okolicznościowy (P 141/2001) był poświęcony prof. Wojciechowi Gasparskiemu z okazji 65-tej rocznicy jego urodzin. Rozprawy i artykuły autorów krajowych i zagranicznych dedykowane jubilatowi zostały podzielone na cztery obszary tematyczne zgodnie z ciągiem zagadnień naukowych podejmowanych przez prof. W. Gasparskiego: metodologia projektowania, prakseologia i naukoznawstwo, zagadnienia etyczne oraz przedsiębiorczość i zarządzanie.

Kilka tomów pisma było wypełnionych tylko częściowo wspomnieniami i artykułami dotyczącymi wybitnych przedstawicieli prakseologii i dyscyplin pokrewnych. Tom P 54/1975

zawierał wspomnienia o prof. Eugeniuszu Geblewiczu. Autorami wspomnień byli Tadeusz Kotarbiński, Jan Dzida, Tadeusz Pszczołowski i Henryk Stonert.

W P 58/1976 Henryk Stonert numer wspomnieniami o prof. Tadeuszu Wójciku. Została też opublikowana bibliografia prac T. Wójcika.

Po śmierci prof. Tadeusza Kotarbińskiego tom P 81-82/1982 był poświęcony w dużej części wspomnieniom i dorobkowi naukowemu twórcy prakseologii. Autorami wspomnień i artykułów byli: Tadeusz Pszczołowski, Henryk Stonert, Jan Dzida i Piotr Huebner.

Tom P 118-119/1993 zawierał kilka artykułów poświęconych zmarłemu 6 czerwca 1992 r. prof. Henrykowi Stonertowi, pracownikowi naukowemu Zakładu Prakseologii i wieloletniemu członkowi Redakcji „Prakseologii”. Artykuły wspomnieniowe i prezentujące dorobek prof. H. Stonerta przygotowali ks. Mieczysław Lubański, Tadeusz Pszczołowski i Andrzej Siemianowski.

Zespoły redakcyjne „Prakseologii” nigdy nie zapominały o ludziach, którzy w swym życiu pozostawili jakiś ślad na mapie dorobku prakseologii i dyscyplin pokrewnych.

Uwagi końcowe

Pisząc o „Prakseologii”, trzeba też wspomnieć o wydawanej wspólnie z Transaction Publisher serii w języku angielski *Praxiology: The International Annual of Practical Philosophy and Methodology*. Jest to w zasadzie rocznik wydawany z inicjatywy prof. Wojciecha Gasparskiego. To bliźniacze pismo sprzyja rozwojowi prakseologii w skali międzynarodowej. Do tej pory ukazało się 18 tomów pisma.

Wracając do „Prakseologii”, trzeba zauważyć, że na kilku stronach trudno oddać dorobek pisma, które istnieje na rynku wydawniczym prawie pół wieku, w którego każdym tomie zawarte są twórcze myśli autorów polskich i zagranicznych, którego wiele artykułów dało początek nowym dyscyplinom badawczym. Kiedy śledzi się samooceny redaktorów pisma i kierowników Zakładu Prakseologii (w różnych latach przybierał różne nazwy), nie sposób nie zauważyć, że obca im była propaganda sukcesu, że krytycznie oceniali dotychczasowy stan posiadania prakseologii, ale jednocześnie wytyczali realne perspektywy dalszego rozwoju tej dyscypliny i dyscyplin pokrewnych.

Wydaje się, że o dalszym rozwoju prakseologii i zawartości pisma przesądzać będzie charakter zaplecza instytucjonalnego. Towarzystwo Naukowe Prakseologii jest instytucją, która z natury rzeczy nie gwarantuje takiego wsparcia jak dawny Zakład Prakseologii PAN. Jednak to wsparcie w najbliższym czasie zależeć będzie głównie od ludzi – prakseologów i przedstawicieli innych dyscyplin pokrewnych – skupionych w TNP.

Warto stale poszukiwać osób przyjaznych prakseologii, podejmujących badania i refleksję w obszarach, gdzie aspekt prakseologiczny jest cennym dopełnieniem owych badań i refleksji. Również dziś mogłaby być inspirująca taka dyskusja, jaką 22 lata temu w Redakcji P przeprowadzili prof. Wojciech Gasparski i dr Piotr Huebner na temat: *Co dała i co dać może prakseologia innym dyscyplinom naukowym oraz praktyce?* (P 104/1989).